

UNIVERSUL LITERAR

SALONUL OFICIAL.

FR. ȘIRATO: Intoarcerea de la târg.

PREMIAT

An. XLII, Nr. 20.

16 Maiu 1926.

Lei 5.

Povestea Maicii Domnului

BUNA-VESTIRE

Tesea cuminte ca întotdeauna
Maria borangicul la război,
Și cum prin seară cădeau umbre moi,
I s'a părut întâi că intră luna,

Atât de alb venea. Dar nici o rază
Nu calcă așa blând pe tălpi de vis —
Și s'a mirat ea: cine a deschis
Larg poarta? — Când s'a ridicat să vază,

I-a nălucit acum că porumbielul
Ei alb bătea din aripi lângă ea —
Și cum sfioasă, fata'l mângâia,
Arhanghelul desvâluindu-și felul,

Nu s'a temut, nu s'a ferit de dânsul
— Cu îngerii se sfătuia de mult —
S'a bucurat spuindu-i: „Te ascult”.
Arhanghelul tăcu, închis întrinsul.

Atunci s'a speriat, căci nici un sunet
Nu-i pogora în suflet solul sfânt —
Dar a picat ea moartă la pământ
Când Ingerul cu trăsnet și cu tunet

A fulgerat, neașteptat, Buna-Vestire,

IOSIF TESLARUL

Ea îl privea cum mânuia rîdeaua
Pe blâni de brad. Cioplit și el în lemn,
Nu bănuia teslarul că în greaua
Penumbra-a candelii cu untdelemn,

Maria sta păzind întruchiparea
Lui Dumnezeu în trupul ei curat.
Dar cum, mărită, flacăra în para
Luminii-i da obrazu-adevărat,

Iosif, ștergând năuc sudoarea frunții
A ridicat în blestem pumni semeți —
Când iată, cu un pas ce mișcă munții,
Lăsând icoana goală pe pereți,

Un inger cobori. Acelaș — din Vestire,
Maria însă nu-l mai cunoscuse
Văzându-l omul își veni în fire
Și se sfii și parcă pricepu.

NAȘTEREA DOMNULUI

— după legenda populară —

Jos sub poarta raiului.
Pe sub Piatra Craiului,
Unde încep mușcelele,
Apele și stelele,
Vezi albînd ca pe chilim
Târg pre nume Vifleim.
Târg străvechi în bogății,
Tot în minte să mi-l fii.
Turle scăpărînd argint
Cu brâu falnic îl încing
Și'l înbracă'n poleială
De-aur, raza de beteală,
Ce alunecă de sus
Peste casa lui Isus.
Dar pe drumul cel cu plop,
Rău de pietre și de gropi,
Cine-mi vine'n car cu boi,
Nu plāvani ca pe la noi
Ci muncii și oropiți
De trei zile nchraniiți?
Cine-mi sunt drumarii doi
Nemâncăți, bătuți de ploaie?
Cine-mi plînge sub maramă,
De dureri că va fi mamă?
Cine-mi umblă lângă vite

Tot cu vorbe necăjite?
Maica Domnului plîngea,
Iosif boii suduia,
Maica Domnului spunea:
— Omule nu sudui,
Ce e scris s'o implini.

În mijlocul drumului,
La tulpina plopului,
Stă Maria s'odihnească
Și pre fiul sfânt să nască.
Dar, vezi, popu-i copac rău,
Copac rău, și nătărău
Iși dă frunza într'o dungă,
Să foșnească vreme lungă,
Liniștea să n'o ajungă,
Iși dă creanga într'o parte
Nici de umbră s'aibă parte.
Maica sfântă a oftat,
A oftat, s'a supărat
Și din gură-a blețemat:
— Plopule, lemn urgisit,
Să te bați neodihnit,
Nici în lin, nici în senin
Creanga ta să n'aibă stare,
N'aibă umbră nici răcoare.
Frunza n'tine să nu stea
Nici ziua și nici noaptea
Și cu vînt
Și fără vînt
Să te clătini pe pământ!

Maria s'a ridicat,
Drumul lor și l-au urmat.
Și au mers, mare, au mers
Urmele de li s'au șters,
Tot prin țărini aurite,
De oameni nepomenite,
Tot prin stele argintate,
De oameni nesămanate,
Și-au ajuns în drumul lor
La focul păstorilor.
Colo 'n stâna oilor
Stă Maria s'odihnească
Și pre fiul sfânt să nască.
Stătu jos, se odihni.
S'odihnească nu putu
De sbieratul oilor,
De săritul meilor.
Maica sfântă a oftat,
A oftat, s'a supărat,
Oile le-a blețemat:
— Oi, de orice rău veți da
Voi să nu puteți sbiera,
Pe voi lăna să nu stee,
În tot anul să v'o ice,
Mielul de sub voi să piece!

Maria s'a ridicat,
Drumul lor și l-au urmat,
Și au mers, mare, au mers
Urmele de li s'au șters
Și prin cer și prin poiene
Și prin stele buruiene...
Și-au ajuns în drumul lor
La ocolul cailor.
Și Maria grajd aflând
Intrăntreânsul tot plîngînd.
Dureri mari o cuprîndea,
Să mai meargă nu putea,
Stătu jos, se odihni,
Caii prind a tropăi,
Mânjii vesel a șurda,
Iepele a râncheza.

Maria îi dojenea:
— Stați pe loc, nu tropăiți
Căci durerea mi-o măriți...
Caii răi n'au încetat,
Maica sfântă a oftat,
A, oftat, s'a supărat
Și din gură-a cuvîntat:
— Firea-ți, cai, voi, blețemați
Să goniți fără răgaz,
Tot anul să n'aveți saț
Până 'n ziua a cuvîntat:
Dar, și-atunci doar un ceas:
Maria s'a ridicat,
Drumul lor și l-au urmat,
Și au mers, mare, au mers
Urmele de li s'a șters
Peste iarba plaiului,
Prin pomelul raiului.
Tot mergînd și obosind
Și cu Dumnezeu vorbind,
Floarea soarelui păli,
Floarea lunii vesteji,
Numai steaua înflori.
Și au dat în drumul lor
De ocolul boilor,
Boilor, blajinilor.
În cea iesle-a vitelor,
Vitelor, săracelor,
Maica sfântă cum întra
Pe fân moale se culca,
Boii prind a rumega
Maica sfântă-a suspina
Și din gură-a cuvînta:
— Stați pe loc, nu rumegați,
Liniștea nu-mi turburați!...
Boii blânzi o asculta
Maica 'i binecuvînta:
— Bouleni, fiți alduiși
Și de mine fericiți,
De mine, de Dumnezeu
Și de sfânt fiușul meu.
Voi, oricînd să aveți saț,
Un ceas-două să lucrați
Și pe urmă să n'cețați,
Un ceas-două să lucrați
Și unul să rumegați.
Bouleni să fiți sătui
Tot în brazda plugului!

Dureri mari o apuca,
Boii blânzi o aburea,
Și cînd fu la miez de noapte,
Muncile-i trecură toate.
Pe fân verde și uscat
A născut un împărat
Și cum Fiul s'a născut,
Ieslea 'n rai s'a prefăcut,
Și să vezi
Să nu crezi:
Fânul 'n soare
Era floare,
Albăstrele
Erau stele
Și 'n senin
Luna — un crin.
Maria se veselea,
Pruncu'n brațe'l cuprîndea
Și pe frunte'l săruta,
Cum că lumea va scăpa.
Astăzi s'a născut Christos
Să ne fie spre folos.

Suflă vîntul lin și lin,
Mi-l leagăna chitelin,
Legănuș
De pîltinuș,
Ploae caldă
Tot îl scaldă!

(urmează)

ION PILLAT

VULPAȘIN

— Fragment din comedia tragică «Domnișoara Nastasia»

ACTUL I

Tabloul I. — Scena III.

La intrarea lui Vulpașin, domnișoara Nastasia a eșit grabnic, trântind ușa în ea cu putere)

DN SORCOVĂ: Ei, comedie! (și se îndreptă spre ușa, încovoiat)

DN SORCOVĂ: Na! Pleci și tu, acum!

supărași...

ULPAȘIN: (S'a oprit; fără să întoarcă ochii spre bătrân). La ce să mă supăr? niciodată nu mă... Am venit, așa, ca și tu, (se uită, lung, la Ion Sorcovă și începe să surâdă; îl doare surâsul). Dacă-i așa să gonesc lumea pe unde mă duc, dracului acasă! N'am să mai viu...

DN SORCOVĂ: Ia ascultă, mă Vulpașine. Asta-i vorbă fără rost. Pe tu mai mult temei: pe sburdălniciu copil ca Nastasia sau pe capul plesuv și prost?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

DN SORCOVĂ: Bun. Am înțeles. Ia fâcă-ți, ca doi oameni cumsecade, untem și să bem, să vorbim.

ULPAȘIN se apropie de masă, cu pași mici. Ion Sorcovă aduce un pahar, se așază lângă Vulpașin și toarnă țuică. Ia e: cum merge atelierul, cum o duci de acum?

ULPAȘIN: De nu mi-ar fi drag de mine, nu...

VULPAȘIN: (cu privirea în pământ, sovăcnic) D'na venisem și... (sbucnește, clintit) Nu știu ce-are domnișoara Nastasia cu mine! că i-am cotozgit pe alții. că am plătit injurătura c'o palmă și palma cu-o niunghetură, — asta-i altceva. Da pe ea n'am injurat-o, n'am bătut-o, nu...

ION SORCOVĂ: Da' cu mine ce are? Uncoi, mă pupă și mă giugulește; alteori, mă face ca pe-o albie de porci... (privește melancolic la Vulpașin) Da' n'are inimă dușmănoasă, mă Vulpașine!

VULPAȘIN: Să știi dela mine, nene; eu pentru ea mă fac om cum se cade și m'apuc de muncă! Așa: ca un câine bătut, la picioarele ei. De m'alungă, omor pe cine mi-o eși înainte și mă duc dracului la ocnă, că mi-e tot una...

ION SORCOVĂ: (a rămas încrâncenat, cu gura căscată) Vulpa... Vulpaș...

VULPAȘIN: ... Vreau să mă culeg de pe drumuri, să mă astâmpăr și să prind drag de muncă și de casă. Acu de dragul cui să fiu cumsecade? De dragul cui să muncesc? Fierb în zmoală de doi ani, Ioane tătucule! Si Nastasia nici nu se uită la mine! Câne sunt, lepădătură sunt? Ce fel de inimă bună are, dacă și bate ioc de mine?

ION SORCOVĂ: (nu știe ce să facă cu mâinile) Vulpașine, spui drept: să mor în clipa asta m'așteptam, da' să... Hm! Ei, comedie!

VULPAȘIN: ... Intr'o seară, venia singură. Si-am oprit-o, i-am spus focu' inimii... (bărbia în piept, glasul stins)

Mi-a dat două palme, (clocot brusc) Tata din groapă să mă fi palmuit, îl făceam fărâme, (rar, cu ochii în gol) Ei, nu i-am zis nimic. M'am dus acasă. Mă uitam în oglindă și mă palmuiam singur, (îi plânge cuvântul) Mă palmuiam, Ioane tătucule, și... (îl strânge gulerul cămăși și trage, să rupă).

ION SORCOVĂ: (îndușoșat) Vulpaș... Vulpașine... (caută, zadărnice, o vorbă; ridică brațele și le lasă să cadă, goale). M'am prost, Vulpașine neică. Am uitat să vorbesc, nu mai sunt în stare să... Ia uite comedie!

VULPAȘIN: Am zis așa: nu se uită la mine că sunt scandalagi și bețiv! Să mă fac om cumsecade, să vadă cât mi-e dragă. De șase luni, n'am băut un pahar de rachiu și n'am zis nimănui „dă-te mai încolo!.. Munciam și mă bucuram, mi se părea c'o aud pe domnișoara Nastasia: „uite Vulpașin, săracu, s'a făcut om de treabă; pentru mine s'a făcut el om de treabă!“... Și după șase luni, am venit s'o cer de nevăstă!

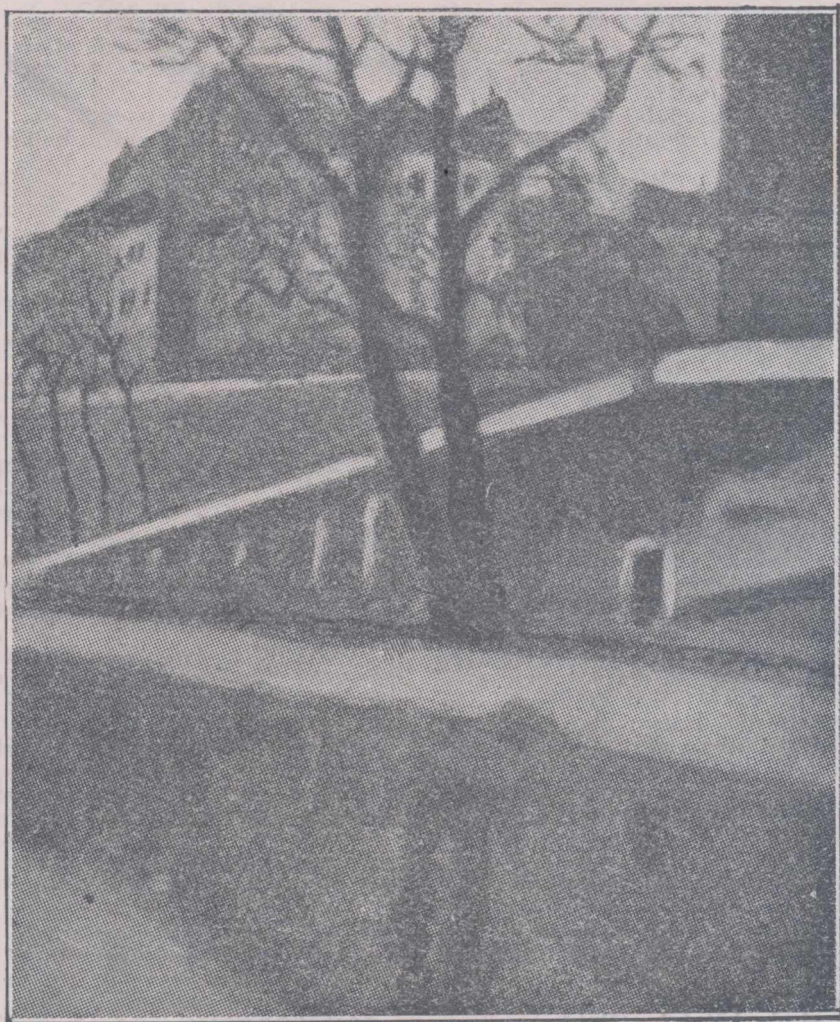
ION SORCOVĂ: (încercă să se ridice de pe scaun; cade; se ridică iar) Vulpașine. Nu ți se pare fie că e cald aici? E cald, mă flacăias? Uite, pe mine m'au trecut nădușile, (se duce să deschidă fereastra) Să deschidem geamul, să intre răcoare. (se rezimă de zid și aspiră adânc) Tiii, ce căldură...

VULPAȘIN: (după câteva clipe de frământare, ridică ochii spre Ion Sorcovă: cu teamă, cu nădejde) Ce.. zici?

ION SORCOVĂ: (tresărind) (Ce) să zic?

VULPAȘIN: (hotărât) O cer pe Nastasia de nevăstă!

ION SORCOVĂ: Mă Vulpașine neică, asta nu-i treabă să bați din palme și s'o faci. Mai dă-mi răgaz să...

TH. PALLADY: GEMENII. Salonul Oficial

TH. PALLADY: LECTURA
Salonul Oficial

VULPAȘIN: Acum: albă sau neagră!
ION SORCOVĂ: Fii cu minte și ascultă-mă pe mine că's prost bătrân. Nu face de tine...

VULPAȘIN: (se întunecă) Că sunt nemernic!

ION SORCOVĂ: Nemernic! Care-ia să fi fost ușe de biserică în tinerețile lui? Da... e vorba că.. Nastasia asta a mea, neică, are alte fumuri în cap. Visează să iasă în lume, să se mute în Popa-Nan și...

VULPAȘIN: (repede) Să mă ia, și ne mutăm în Popa-Nan! Fur, de nu mi-o ajunge! Mâna sfântului dela Mitropolie de mi-o cere, o fur de sub ochii popilor și i-o aduc!

ION SORCOVĂ: (clatină capul, trist) Mare pacoste pe capul tău!

VULPAȘIN: (crunt) Carevasăzică, răzi de mine!

ION SORCOVĂ: Nu, să mă bată...

VULPAȘIN: (restit, în picioare) Mi-o dai sau...

ION SORCOVĂ: (mic blând) Iar o ieși anapoda. La ce strigi la mine?

VULPAȘIN: Mă chinui cu vorbe goale. Nu mai pot. Spune odată, că iau masa'n dinți și o fărâm de ziduri!

ION SORCOVĂ: Ti-o dau, neică, la ce să nu fi-o dau? Voinic ești, harnic ești, om de treabă zici că vrei să te faci... Anzi colo! Bomboană, nu bărbat, (îl privește dezolat: plângător) Da 'e vorba că eu... degiaba fi-o dau, mă Vulpașine... vorba mea n'are trecere. După mine de-ar fi...

VULPAȘIN: (se încrunță; ar vrea să spună ceva și pare că nu are putere să deschidă gura; în locul cuvântului, un gest brutal frânt brusc; gestul risipește toată frământarea; privește piezis, cu brațele grele în lungul trupului și surâde trist) Așa-i! Nu-i nimic! Înțeleg...

ION SORCOVĂ: Spune-i ei.

VULPAȘIN: (tresare) Să mă ia la palme, iar...

ION SORCOVĂ: (sincer, scos din fire) Da' tu ce dracu ești: babă sau cârpă?

VULPAȘIN: (cade pe scaun, greu: stins) Cârpă, nimic! Cătu's de mare și de voinic: cârpă, nimic... (cu pornire) Nu-i așa că's prost și muliere, că's bun de scuipat și de bătut la tâlpi? (a rămas cu ochii în gol, trist, umil) Așa-i... — da'ce să fac? Cârpă, Ioane Sorcovă nene,

nimic... Nastasia-i vrăjitoare, Mă prinde frigurile când o văd... — și ea... ea nici nu se uită la mine!

(ridică pumnul, masiv și lovește în masă)

Ducă'n mama dracului; și atelier, și muncă și cumințenie! (cămat) Es la drum și omor, dau foc la mahala și înfund pușcăria, Ioane Sorcovă nene... (cade cu fruntea în palme și coatele pe genunchi, plânge)... putrezese în ocnă!

ION SORCOVĂ: (lângă el, înduișat) Mă Vulpașine, mai mare rusinea! Plângi ca un... (luptă cu lacrimile) Să lăsăm muierilor plânsul și să vorbim, să... Uite ce zice eu: acum... (rămâne îngândurat; după câteva clipe, — ridicând din umeri) Să mă ia dracu dacă știu ce să zic! (umblă, fără rost, prin încăperea) Nu, nici să nu... Nastasia are gârăuni la cap, visează... Pe urmă, vezi tu: ea a crescut mână'n mână cu Luca și...

VULPAȘIN: (a sărit în picioare, ars: a închis ochii și cade pe scaun, slab) Lu-ca! Așa-i. Il uitasem pe... Luca... (brusc, cu chipul colțurat) Și... dacă Luca... (gest: e dat la o parte?)

ION SORCOVĂ: (clipește repede) Cum... adică?

VULPAȘIN: (ocolește întrebarea: se uită în lături și bate cu degetul în masă, rar, absent) Luca... doarme aici sau...

ION SORCOVĂ: (jăcnit) Cum o să doarmă aici? Mai întâi, că Nastasia... Hm! așa crezi tu? Al doilea, până acum Luca nu mi-a pomenit nimic de însurătoare...

VULPAȘIN: (veselie sălbatică: îl prinde pe Ion Sorcovă de umeri, smucit) Atunci... mi-o dai de nevastă, că eu am cerut-o 'ntâi!

ION SORCOVĂ: (natural) Vezi bine că... (acciași dezolat și același glas plângător)... da' eu degiaba fi-o dau, mă Vulpașine neică!

VULPAȘIN: (veselie se risipește: palmele îi lunecă de pe umeri bătrânului, cad grele: a rămas lângă Ion Sorcovă, cu bărbia în pient: scutură capul și aspiră adânc) Așa-i. Viu astăseară, să vorbesc eu domnișoara Nastasia. Și... dacă m'o pământul iar, atunci... Știu eu care-i norocul meu, atunci!

ION SORCOVĂ: (bănăuit) Vulpașine! Să nu... ce nebunie îți mușcă inima?

VULPAȘIN: (cu obidă, oftat, ridicând o-

chii spre cer) Of! mamă, ma-mă, ma-mă!

ION SORCOVĂ: (a rămas cu mâna tinsă spre Vulpașin; deschide gura, spune ceva și-i tremură buzele; îndușare; lovește cu mâna 'n gol) Să fi dracului de inimă! (și duce dosul mâinilor la ochi, să șteargă o lacrimă!)

VULPAȘIN: (pornește spre eșire pasul greu, încovoiat).

CORTINA

GEORGE MIHAIL-ZAMFIRESCU

Cântec trist

A trecut pe drum o fată galbenă și sprâncenată și cu cearcane la ochi, cu scrobite cute 'n rochi, ne'ntinate cute albe.

Cu mânuțele pe piept strânse 'n pacea Celui drept, ea mergea și nu râdea, ar fi vrut și nu putea c'o prinsese 'n patru scânduri.

Presărate 'n flamuri albe, tremurau pe trupu-i salbe zările cu florile, ochii cu cicorile, dorul cu viorile.

La răscruce trei soldași cu ochi mari și tulburați, s'au oprit ștergând un gând stors pe sufletul flămând și-au oftat cât un pluton...

Trei copii neștiutori Au strigat să le dea flori; și-au pornit după o fată galbenă și sprâncenată ce dormea în patru scânduri.

Presărate 'n flamuri albe, tremurau pe trupu-i salbe zările cu florile, ochii cu cicorile, dorul cu viorile.

MARCEL ROMANESCU

* Din volumul „Cuburi în soare” aflat sub tipar.

Uitare

Sculptate 'n bronz statuile masive Păreau ființe metamorfozate... Cu 'nflorări de caldă voluptate Se răsăfau gingașe și lascive.

Prințese vechi cu 'mpodobiri bogate Regi Asirieni din antica Ninive... Artistice și splendide motive Zăceau pe jos neșterse și uitate.

Un trubadur din piatră de Carrara Ce rugător își întindea chitara Chitara lui de marmoră curată,

Pareă-mi spunea un cântec de iulie Iar ochi-i plini de geniu și simțire Mă conjura să-l mai privesc odată.

MIRCEA PAVELES

VISE

MIRII

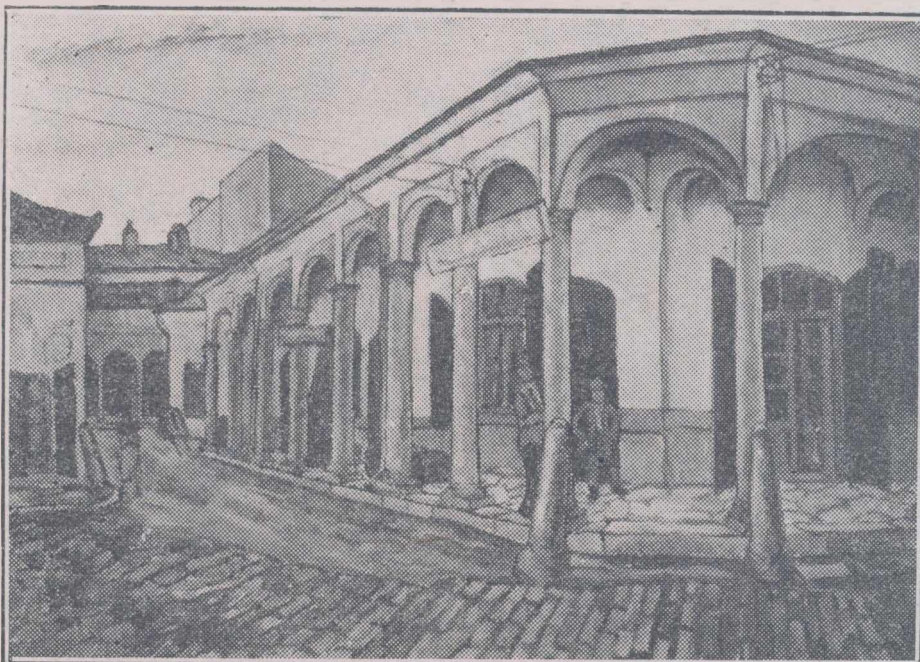
Casa în care am intrat în noaptea cută era din piatră albă și așezate pe marginea unei ape. Când veniau surile mai mari și isbeau zidurile, melia se clătina în ondulări încete și depărtare, casa părea un pavilion porțelan, clădit pe apă. La intrare văzusem două scări netede, pictate cu scări de bronz. Fără șovăire, am ascărat pe scara din dreapta.

Șaluri mici și strimte, tapetate cu un albăstriu și nouriși de fum, șerpii erau înaintea pașilor mei și îi cheamă. Eram foarte singură și mă simțeam și mai izolată în casa unde nu întâlneam pe nimeni.

De unde venea însă, acel sbârnat noton de chitare? Era o muzică slabă, ce aluneca în atmosferă așezându-se pe urechile mele cu cerceii și mângâietori, pe inima mea în-o sărutare.

În casa asta venisem pentru o nuntă; muzica însă era tristă, ca o dezolare. Pe trepte de marmoră neagră mi-au argat pașii și m'am pomenit într-o cămină, cu lespezi putrezite. Pereții erau tăiați în stancă cenușie de granit și o răcoare umedă se prelungea în șerpi invizibili de-alungul zidurilor. Singura podoabă era un vas ușor de bronz, așezat într'un colț, pe un pedestal de argint.

Ca mijloc stăteau mirii, înfășurați pelerine lungi de un verde pușt, pictate cu șerpi de aur vechi. Petele mirilor erau, ascunse în șerpi, încât fețele nu li se vedeau. Sub pelerine însă, se auzia un cântec de mătănie. În fața lor, marele preot, ofițer cu gesturi păgâne. Două dansatoare răsucite în spirale roșii, dansau în flacări vii în atmosferă, în muzica chitarelor ascunse dincolo de uși. Nunta era singuratică. Eram singurul spectator. Mă uitai pe mine și mi văzui trupul acoperit cu o pelerină neagră, fără glugă. Capul era de marmoră străvezie, luminit de oglinzi invizibile. Mi-era frig și mă ascusesem. Marele preot scuse ultimul cuvânt al rugăciunii, dansatoarele rămăseră neclintite, așteptate în vid, în spirale chinuitoare. În clipa solemnă, când mirii treceau să fie scoși din carapacele lor putrezite, de către marele preot. Dar în clipa aceea, el se îndreptă spre mine și luându-mă de mână îmi spuse: „Tu vei face acest lucru!”. Mă apropii cu inima în mâini. Mirii se învârtiră sub pelerinele lor. Hotărârea marelui preot era însă neclintită. Îmi arătă încă odată că va trebui să îi scot din putreziciunea melior aurite și solemn se apropii de vasul de bronz, unde își spală mâinile. Tremurând întinse mâinile cămbășite, cu ochii închiși și pipăii ascunse în șireturi lungi și desfășurate. Răbită, cu ochii închiși și pipăii ascunse în șireturi lungi și desfășurate, erminele se năruiră una lângă alta, dar în fața mea nu era nimeni și nu dădusem seama că nimeni nu fusese ascuns în ele. Dar din locul în-

MARIUS BUNESCU: PEISAGIU BUCUREȘTEAN

grămădirii lor se ridică un răs bușit.

Mă uitai împrejur. Nici marele preot, nici dansatoarele. În încăperea cu pereți de piatră, șerpi de umezală se prelungeau mai reci și mai numeroși. Mi-era frig și mi-era frică. Înceai să fug, dar picioarele mi-era neclintite. Piatra de sub mine începu să se clatine. Mă plecai să ridică putreziciunile moarte. Dar ele se ridicară de sine și încremeniră înalte, în spațiu. Știam însă că în ele nu era nimeni. Acum totuș eram trei în cameră. Pelerinele și cu mine. Piatra de sub noi începu să se învârtăscă scârțâind din încheeturi, apoi încet, începu să se scufunde. Pelerinele mă luară în brațe și ne culcarăm ca într'un leagăn de granit, pe piatra ce alunecă stranie în viduri necunoscute. Pe măsură ce coboram, aerul se îmbogățea cu insecte și pasări bizare, cu șopârle și broaște țestoase, cari fără a isbuti, încercau să se apropie de noi. Dar era o stavilă nevăzută și nesupărată, coboram în adâncimi spăimântătoare.

Golul răsândia în noi, cercuri largi de întuneric. Știam că suntem într'o fântână, care ducea în subteranele altei lumi. Pelerinele vide se strângeau de mine, dar inima mea plângea, căci știa ce avea să fie.

Când am ajuns în adevăratul adânc, fără a ști cât a durat, o orbită de lumină a tresărit și s'a distins ca un arc. Am intrat în ea și de aci înainte a fost numai lumină. Am mers pe lespezi de lumină, pe sub oglinzi, printre cristale. Eram într'un cimitir de marmoră albăstrie. Era liniște cristalizată în bolți de tăcere și singurătate. Pașii mei cântau, dar inima mea plângea mereu.

De-odată lumina s'a pătat și s'a întunecat de mantii lungi negre, fără trupuri, ce se plecau, săpând în lespezi, ochii orbi de întuneric. Nu mai puteam face nimic. Trebuie să mă plec și cu mâinile mele din cari picurau puteri uriașe, săpau două

gropi una lângă alta. Mă întorsei cu șiretenie, căutând să sărut pelerinele, scumpii mei tovarăși, ca să nu-și dea seama de ce avea să fie, dar nu îi găsi. Unde se duseseră? Mantii negre, îngropau mereu umbre invizibile. Căzui pe lespede de lângă groapă. Cum de nu isbutisem să le îngrop? Ce aveam să fac? Știam că rămăsese ceva neîngropat, că nu voi mai putea avea liniște de aci înainte. Auzii chiar un răs ce trecu pe lângă urechile mele ca un șarpe de fum și mă mușcă. Se isprăviseră. Pe inimă îmi înflori o gură de sânge. Mâinile îmi deveniră două candelă de azur, cari luminau. Ochii mi se înegriră și prin trupul meu întins, începu să alerge vertiginos, un fir de otrăvă.

Umbră tragică a tăcerii și a singurătății se rostogolia în arpegii surde, de-asupra cimitirului de marmoră.

De ciudă. Îmi luai inima care dintru început plângea — și o îngropai.

SANDA MOVILA

Rondelul visătorilor

Poeți de-acum și mai târziu
Și triști și entuziasmați,
De suferință 'ncătușați,
Cuprinși de gol și de pustiu.

Neînțeleși de nimeni scriu...
Sărbătoriți și-apoi uitați,
Poeți de-acum și mai târziu
Și triști și entuziasmați...

Adolescenți cu verb zglobiu...
Firavi și palizi, izolați
Din sanatoriilor reci luați,
Cu un sărăcăcios scriu...
Poeți de-acum și mai târziu...

GEORGE GRUIA

Papini poet liric

De-acum eu toți îl cunoaștem pe Papini. Cu toate că „Storia di Cristo” n'a apărut și în românește, traducerea franceză, unele traduceri românești fragmentare, au popularizat această carte și pe autorul ei. Oricine și-a putut da seama în chipul acesta că Papini este un prozator viguros, un dialectician ingenios, un polemist neîmpăcat chiar atunci când materia însăși te-ar îndemna să te aștepți la un altfel de ton.

„Storia di Cristo” reprezintă momentul intrării lui Papini în conștiința universală și totodată meritele incontestabile pe care le are cartea, a fixat odată pentru totdeauna tipul Papini în cadrul literaturii italiene de azi (vorbește de conștiința publicului mare și a unei bune părți din critica curentă): autorul știe totdeauna să

GIOVANNI PAPINI

scoată tot ce se poate scoate dintr'un succes editorial; suferințele pe care i le-a împus viața în prima-i tinerețe, par a-i fi insuflat această grijă; n'a căutat niciodată să ocolească prilejul favorabil de-a face să se vorbească de el (așa a fost cu Pragmatismul de la „Leonardo”, cu Futurismul și în fine cu Catolicismul); conștiința sigură a talentului înăscut, nu'l face să fie prea îngrijorat de soarta acelei părți a vastei sale literaturi, care va ieși — desigur — din antologia viitorului; salvarea particulară a scrisului său, stă în verva-i polemică, nesupărător retorică, susținută de un avânt negativ până la nimicire (nu atât a obiectului, cât mai ales a subiectului).

Papini trece astăzi, în fața noastră, drept un interesant prozator.

Cu toate acestea el este și poet liric, în înțelesul propriu al cuvântului.

Mai de mult a scris „O sută de pagini de poezie”, dar acestea sunt povestiri în proză: a scris însă și „Opera Prima”, o culegere de versuri în care voia să-și încerce aptitudinile de poet modernist, înrudit cu futurismul amicului său Soffici. De atunci — să! tot fie zece ani — n'a mai compus versuri.

Iată însă că astăzi, după insuccesul fără precedent al „Dicționarului Omului Sălbatic” pe care a trebuit să'l retragă aproape din librărie; după făgăduința neținută de-a publica urmarea autobiografiei din „Omul sfârșit”; după vestea din ultimul timp că a scris o dramă — (așa ceva n'a mai făcut) — iată că editorul

Vallochi din Florența (același), a izbutit să'l facă să publice un nou volum. Se intitulează „Pâine și Vin” și coprinde versuri.

Culeg cele dintâi impresii prin mijlocirea, binevoitorului Gargano. Papini, chiar când se complăce în religiozitatea franciscană sau când ia atitudine lirică, nu se poate despărți de polemică: de la ea așteaptă succesul, căci așa îl vrea cititorul. Iată de ce, în acest volum de poezie lirică, adăpostește un lung eseu în care discută — atacă și dărâmă — poezia momentului de față în Italia. Constatând decadența — de altfel generală — caută s'o explice prin caracterul însuși al formei actuale de civilizație: mecanică, critică, metafizică. Lipsește deci armonia, unitatea spirituală pe care te înrebi, totuși, cum de nu sunt în stare s'o înfăptuiască, prin reacțiune, anumiți poeți mai personali — dacă aceasta ar fi singura cauză a răului! Nu caută oare azi, mai mult ca oricând, sufletul nostru noi limanuri, noi forme de echilibrare și armonizare cu universul?

Să fie apoi o altă cauză lipsa credinței religioase la poeți — căci fără ea (dovedește Papini) „poezie un se face”? Dar să fie oare nevoie, pentru ca acest simț metafizic să se manifeste în chip artistic ca poeții să fie numai decât supuși unei anumite orânduiri eclesiastice? Așa cum pune Papini întrebarea, ne sugerează o serie de observații care s'ar aplica foarte bine și unora dintre scriitorii noștri tradiționaliști. În orice caz, nu trebuie să ne scape discuția în sine, căci din ea deducem cum și cultura occidentală simte, odată cu noi, necesitatea lămuririi raportului dintre spiritualitatea religioasă și literatură. Anumite curente de la noi, tocmai prin acest fapt, se angrenează într'un sistem mai vast, mai „europenește”, ceea ce scapă de pacostea unui prea îngust naționalism cultural.

Oricum ar fi, dând la o parte mărun-

țsurile din istoriile literare, Papini a tă cu degetul pe cei câți-va poeți m ai patriei sale (dar mari!), împărțind în două categorii: „stâncoși” și „fr zoși”. Se alătură — firește — de cei d tăt. De pe stânca steapă a culmilor, largul zării. Iată aspirația acestui volu Consecvență, față de restul operii s (gândiți-vă la unele pagini din „On sfârșit”).

Afară de această aspirație constantă Papini, se remarcă de data aceasta n puțină prejudecată în privința mijloa lor de exprimare ordinară cu totul ins rate de tehnica marinettistă a „cuvî lor în libertate”.

Vrea să dea o poezie omenească, prin aceasta — „italienească”: pasiū sinceră și tradiționalism; substanța dată ziua a vieții. Luminată de ra gândului. Este — după spusa lui — pe zia „extraordinarului din obișnuit”.

Un realism luminat de sus: un o c topire, care să înlăture adesea simful tristețe apăsătoare ce se desprinde c tablourile sălbaticeului florentin. „Part ideală a oricărei reprezentări slăbes prin atitudinea discursivă pe care capătă poezia”. Lipsește tocmai armon despre care vorbeam mai sus; lipses sinteza adăncă a poetului de azi cu plemistul și prozatorul de ieri. Printre c păturile acestei văgăuni sufletegti răs și câte-va flori de câmp, fără miros, d flori viguros conturate pe cerul aprins culmilor pe care au răsărit în suflet Poetului. Aceste culmi ale Apeninilor, sunt tocmai departe de muntele Stigm telor franciscane. Papini nu poate în uita că acestei vecinătăți îi datorește parte conversiunea. Această incapacita sinceră, îl scuză de unele preocupări n rale, teologice chiar, de loc nepoetic care apar și în acest volum, ca să fa dovada de zelul neofitului supus până uitarea de sine. Pregătește oare Papini în taină, o nouă ieșire zgomotoasă c cetatea împresurată a stâncoasei sa personalități?

ALEXANDRU MARCU

Căderea frunzelor

Când am văzut copacii 'nciucurați
Cu grele pălcuri de foi arămii,
Am rărit și noi pașii, întristați,
Cuprinși de seară, pe căile lor plumburii,

Prin ramuri negre, tăcând, picotiau
Prăfuitele vrăbii de toamnă,
La fiece pom, ce voia, plete mari scuturând,
Ne opream suspinând,

Ce blestem ispășeam în amurgul perdat,
Că tot cerul se 'ndoia peste noi?
Ne-am oprit, covârșiți de dureri neștiute 'n trecut
Și-am tăcut vreme lungă, amândoi —

Din apus s'a întărit bucurându-se de vânt.
N'am văzut așa chin: toți copacii bătrâni legănați la pământ
Și cu vuet adânc, scăpărând, năpustite la cer,
Foi de argint și de foc, spulberate 'n cumplite dureri —

Nu mai știu... ne-am întors pe covoare de frunze'napoi...
Or am stat lângă patima lor, înecați în suspine și noi.

MHAIL CELARIANU

RECRUȚII

de PIERRE MAC ORLAN

Cartouche tras pe roată și fratele lui înzurat, supraviețuitorii bandei, neânduși de javre pripășite, se risipiră ară din Paris. Rămase, doar, Petit-Pierre, bine ascuns într-o cârciumă din urtille, unde-i aducea, zilnic, Ninon-Gaîté, draguța lui, pâine de hrișcă. Și, după ce se liniștiră lucrurile, tărul bandit își ivi nasul din văgăună, un șobolan, sorbi aer cu nara, și se dreptă spre caldarâmul Parisului, alături de Ninon-la-Gaîté, purtând ca să ascundă și din pricina soartei nemerșee, haine bărbătești. Mizeria le creșe, haine și altuia, semne de umilință. Petit-Pierre avea o barbă de opt zile și Ninon lăsa, în ciuda foamei, să-i aflorească trandafirii tinereții pe oazi; gâtul delicat și jegos, descoperat noaptea petrecute fără adăpost, sub le, în vile din Monmartre.

Petit-Pierre și Ninon-la-Gaîté nu mânsă de trei zile când, spre Orléans, călăniră o căruță al cărui proprietar pescui, cu fața lor îndoelnică, cu ochii înfrigurati.

Căruțașul era voinic și desghețat, face îndemnă pe tânăra pereche să se gândească de omucidere, pe care le-ar fi putut duce la bun sfârșit, și el, nici ea, slăbiți peste fire. Merse două zile, și Petit-Pierre, după ce îl urmări căruțașului providențial, porni, însoțit de Ninon-la-Gaîté, în căutarea lui Cornant, vechi tovarăș din Courtille. Întâlniră pe piața Martroi, căscând la masa unui recrutor din regimentul Surbec, pe pragul unei cârciume cu firma: „La Fecioară”.

Tovarășii se recunoscuseră, își făcură ochiul.

— Drăcia dracului! zise Cornant, asă Ninon-la-Gaîté?

— Vai de capul meu! se jeli fata.

Recrutorul regimentului Surbec, ochi gaie, zărise pe cei trei ortaci. Se să lung și vorbi pentru ei: „Joci de i ori pe săptămână, îți cântă și na, și scripca. Frumoasă-i tinerețea! Regimentul își are garnizoana într'un ut cu femeii pe alese. Indestulați-vă, cu bune apucături; vorbiți, rogu-vă, tătucul Venot, sergent al suszisului iment... Vă ia înalți de trei picicare două degete”.

Ninon-la-Gaîté, Petit-Pierre și Cornant, se uitară, unul la altul, își măară fără cuvinte adâncul mizeriei. Când, nu căzuseră mai rău și știau nu au să se ridice fără iscoada înămplării.

Întăriră într-o cârciumă și, cu degete traseră peste cruce, toți trei, față martori, pe un act de învoială, jos. Ninon-la-Gaîté, chipeș tinerel, se boteșă Picard. Și Venot, tătuc, ceru de băut, când cel dintâi să plătească, îndată se vor afla recruții la trupă.

La doua zi, la mijitul zorilor, mica căruță adăpostită în hanuri până atunci, pe drumul spre Douai, unde se așeză regimentul, parte în odăi clădite întărituri, parte într-o cazarmă frumoasă isprăvită de curând.

— Bine vă ați gândit să slujiți pe Rege cu regimentul ăsta, spunea Venot. Și mă gândesc, și ofițeri cu stare. Nu ca la pignan, unde „șefii” regimentului de aralerie locuiau într'un întreprimit de e.

Și cu băta la umăr, fluerând, veseli, se întăriră din Porcherons, străbătură părea Orléans: stejari pretutindeni, pântii la fiecare pas. De câtva timp,

intendenții avuseseră grijă să pună la cruce de drumuri tăblițe, pentru recruții singurateci.

Venot, cu sabia subsuoară, cu pălăria pe ceafă, mergea în frunte, cu floarea-soarelui în dinți. Ninon-la-Gaîté, Petit-Pierre și Cornant, după el, ceva mai în urmă. La un semn al fetei, cei doi bărbați se repeziră pe Venot, care-și turti nasul printre ferigi, la marginea șoselei. Nu avu timp să se ridice: cu o lovitură la ceafă, Cornant îl lungise ca pe un țepuraș. Apoi, Ninon-la-Gaîté, în genunchi, scotoci buzunarele sergentului, scoase o pungă; după numărătoare, găsiră două sute galbeni.

Fata bătu din palme și aruncară toți trei, stărvul într'un tufiș.

— Cornant, băiete, zise Ninon-la-Gaîté, s'a dus dracului camaradul, să ne cărăbănim.

Și își văzură de drum prin pădure, gând la gând cu bucurie. Așteptau în cale hanul, și pahare, două, trei.

Și merșeră toată ziua, și când se înopțară, se culcară lângă un copac, departe de șosea. Cornant își păstra banii la piept.

Ninon-la-Gaîté, ghemuită ca o cățea, cu capul pe umărul lui Petit-Pierre, nu dormea. Asculta răsuflarea chinuită a lui Cornant. Suplă ca o pisică, se apro-

pie de el încet, încet, și atinse, cu degetul ușor, haina celui ce dormea.

— Ce e?! zise omul săltând.

— Visam, răspunse Ninon-la-Gaîté. M'am trezit, unde-i Petit-Pierre?

Și când apuse soarele, își văzură, iarăși, de drum; dar Ninon-la-Gaîté spusese lui Petit-Pierre ce se cuvenea să-i spună.

— Băieți, rosti Cornant, la cel dintâi han, împărțim, pe urmă fiecare își vede de treabă.

— Nici vorbă! zise Petit-Pierre.

După un ceas, își înfigea cuțitul între umerii cei doi ai lui Cornant. Trebuiră șapte lovituri de tăiș ca să-l omoare, să-l facă mai alés, să-și astupe gura: urla astupându-și rănile cu mâna, și glasul-i cumplit gonit pasărilor mirate.

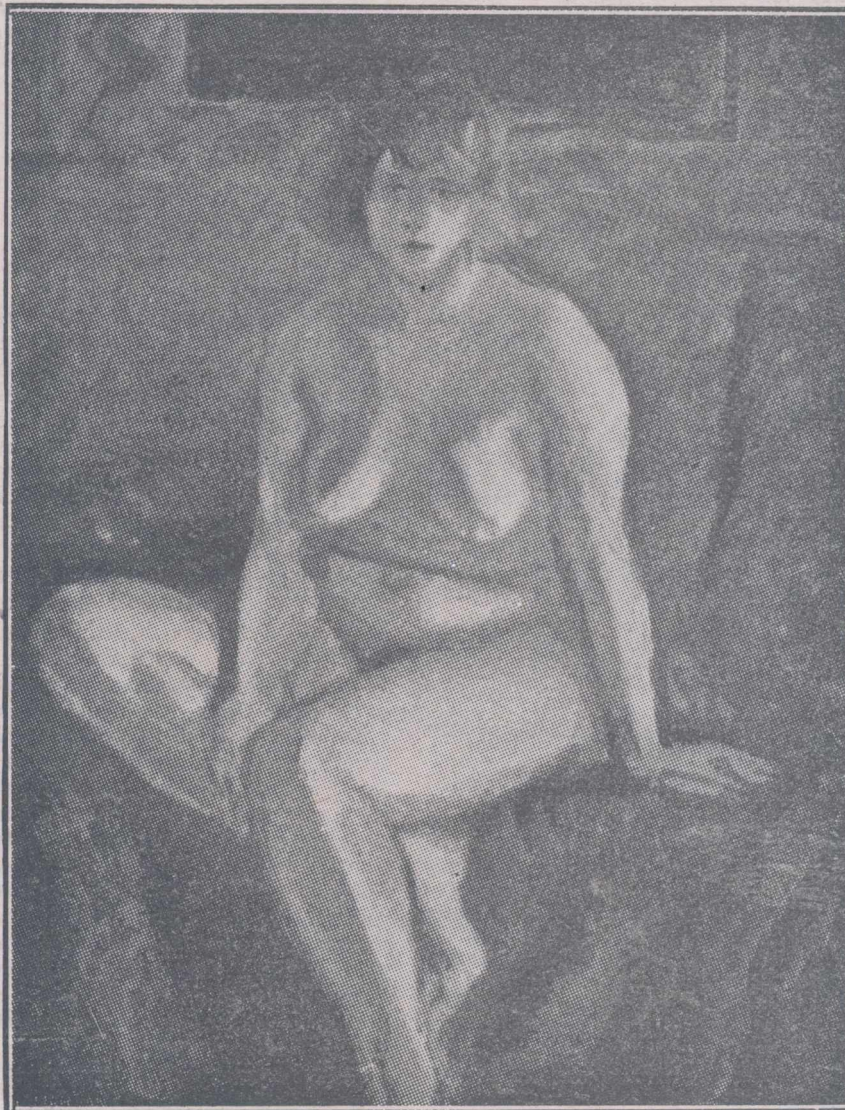
Petit-Pierre luă punga, și Ninon-la-Gaîté îi dete buzele. Își șerpui trupul când îi luă băctanul în mâini capul, ne mai sfârșind să-și sugă răsplata.

Lăsară pe Cornant pradă fiarelor de tot felul, și Ninon-la-Gaîté întrebă pe Petit-Pierre: „Două sute galbeni, cât pentru fiecare?”

— Împărțim la marginea pădurei, răspunse Petit-Pierre, și-apoi, tu într-o parte, eu într'alta. Peste opt zile, iar ne vedem, la Bignon.

— E mai cuminte, zise Ninon-la-Gaîté.

Încă o noapte binecuvântă pe băiat și pe fată, alături culcați. Petit-Pierre acoperise cu haina umerii Ninei, care tremura de frig. Adormi, bietul, cu greu, și nu se mai deșteptă, de vreme ce, cu

Salonul Oficial. TH. PALLADY: NUD

WELTLITERATUR

de LUCIAN BLAGA

Cuvântul „Weltliteratur“ nu se poate traduce decât printr-o circumscriere care se depărtează binișor de temeiul intuitiv al originalului: literatură universală. Aceste două cuvinte românești, cam abstracte, în orice caz inorganice alăturate și ținute laolaltă doar prin virtuțile gramaticale ale limbii, trebuie săalcuite cu multă grijă ca să redeie întocmai înțelesul viu al conceptului german. Cuvântul „Weltliteratur“ rostit, pentru întâia oară de Goethe, și-a păstrat în graiul, în care a apărut, până astăzi ceva din sensul pe care numai acest om, unică apariție istorică, putea să-i dea. De necrezut, cât de mult diferă psihologia intimă a cuvintelor, cari în două limbi par a însemna același lucru. În expresia „literatură universală“ avem un substantiv precis, destul de abstract, cantitativ lărgit prin adjectivul ce îl înțregește. Lipssește în această alăturare mecanică de cuvinte nuanța de calitate și de valoare, de organic și esențial ce-o are cuvântul „Weltliteratur“, cuvânt-sinteză cu un subtil accent psihologic pe Welt și nu pe Literatur. Noțiunea Weltliteratur e o foarte caracteristică invenție goetheană. S'o pipăim puțin la încheieturi, pentru a ajunge la viziunea ei de organism complex articulat.

Veacul al XVIII-lea a fost un veac de lumină: între pietrele sale de hotar omul european a reflectat asupra sa mai mult poate decât oricând înainte. Lărgirea conștiinței de sine a prilejuit noi interpretări raționale ale trecutului și a deschis noi perspective „progresiste“ pentru viitor. Conștiința se lărgeste în paguba inconștiinței în toate domeniile de creație. Isprăvile din orice tărâm încep să fie permanente însoțite de-o conștiință critică a acestor isprăvi. De sigur con-

grijă multă și multe dibăcii, sângerat de tovarășe ca un porc, la vâna groasă a gâtului, trecu din viață 'n moarte, fără să înțeleagă.

Pe două sute galbeni stăpână, Ninon-la-Gaité ieși 'n șosea. Se așeză pe un maldăr de pietre și, tânguitoare, așteptă.

Trecu o căruță; săteanul dete huce cailor; par'că se temea.

Zgduiță pe pietriș, căruța înăbuși gemetele Ninei.

Soarele lumina, acuma, câmpul și răspândea umbrele nopții echivoce. Ninon avu mai mult noroc cu o lăptăreasă, care se ducea la Etampes. Femeea, cu ochi strălucind, așeză, alături de ea, pe gingașul domnișor.

Și pe când Ninon-la-Gaité răspundea în neștiire întrebărilor cumetrei, se gândea la Paris, la rochiile ce avea să-și cumpere, la târgul iscusit al grațiilor ei, cu tața Saint-Hilaire, codoașa; își pregătea izbânda viitorilor ei țitori. Viața era frumoasă și Ninon-la-Gaité murea de nerăbdare și pipăia, pe ascuns, la pieptul zgâriat, cei două sute galbeni în punga de pânză aspră.

Trad. de ELENA PROTOPOESCU

ceptul „literaturii universale“ al lui Goethe nu se poate închipui fără de această muncă pregătitoare a altora. O perioadă istorică extrem de lucidă se încercase, nu fără de naivă pretenție, să arate rostul și ținta oricărei strădanii omenesci. În atmosfera acesta de autodirijare și în lumina celui „general-omenesc“ în care secolul al XVIII-lea vedea și judeca toate lucrurile, Goethe concepe literatura „universală“ ca o matcă vie în care printr-o firească mișcare ar fi chemate să se reverse strădanile literare ale diferitelor popoare. Universalismul lui Goethe se deosebește însă temeinic de acel universalism sec-matematic-convențional caracteristic multor năzuinși raționaliste ale sec. XVIII-lea. Deși fiu al rococoului, Goethe a fost prin tot felul său de a fi, așa de aproape de pitorescul vieții și așa de străin de platitudinile raționaliste ale epocii, că nici un moment n'a uitat bunăoară particularismul diverselor literaturi, în cari fusese încă din tinerețe introdus de Herder.

Mari figuri de „literatură universală“ au existat în timpurile nouă, dela Dante începând, prin Calderon și Shakespeare, până la Voltaire destule. — conceptul de „Weltliteratur“ n'a putut totuși să se ivească decât mai târziu. Nu e o simplă întâmplare că ideea aceasta s'a cristalizat în mințile lui Goethe și nu în a altuia. Un Dante a fost prea italian și catolic, un Calderon prea spaniol și fanatic, un Shakespeare prea englez și individualist, un Voltaire prea galic și raționalist ca să fi avut înțelegere și pentru alte particularități etnice în afară de ale lor. Adevărat e că toți s'au folosit în arta lor, chiar în mare măsură, și de material străin, dar acest material exotic a fost transformat de ei până la complectă falsificare interioară. În Voltaire de o pildă etnicul galic a fost așa de mult fatalitate invincibilă, încât — cum foarte bine observă despre el Gundolf undeva în studiul despre „Goethe“ — totul devenea în mâinile sale „francez“: și orientul, și anticitatea, și prezentul. Firește, astfel de spirite erau împiedicați printr-o meteahnă organică să se ridice la concepția unei literaturi universale. Goethe a știut să se adâncească în literaturi străine cu mai multă empatie. Fără să se teamă o singură clipă că ar putea să-și primejduiască originalitatea el a studiat literaturile identificându-se cu ele. Mai mult: s'a lăsat influențat de ele. De Pindar în imnuri, de Shakespeare în drame, de poezia orientală în Westöstlicher Divan, găsești în opera lui Goethe influențe vizionare din Dante, urme din ecstazul lui Calderon, nenumărate feluri de a se înfrâna — din clasicii vechi și noi. El știe însă să asimileze așa de bine materialul și formele străine, că sub haina asemănătoare cu a altora apare totdeauna același incomparabil om: Goethe, și în ritmurile înrudite cu ale altora svâcnește

MARIA CIURDEA STEURER:
AUTOPORTRET

totdeauna aceeași incomparabilă imită: Goethe. De aceea Goethe a crecut până la sfârșitul vieții, în tinerețe un Calderon, care nu găsia din mul din sine, rămâne pe loc cu toată extraordinara sa productivitate.

La Goethe etnicul nu mai e fatatate rigidă, de care nu poți scăpa ci fiziologie organică, structură plastică ce îngăduie creșteri și schimbări nezeștrăit cu un dar empatetic cu totul neobișnuit și ajutat poate și de cultură ce nu încremenise încă tradiții dogmatice, cu o minte ce cea dreaptă tuturor formelor de viață. Goethe a fost mai chemat conceapă o literatură universală, un acord organic între diferite particularisme etnice, ca o potrivire cântec între cele mai disperate valuri spirituale. Pentru Goethe literatură universală nu e ceea ce ar fi fost o a fel de literatură pentru Voltaire, dar spiritualul gânditor și-ar fi pus vredă aceeași problemă: toată literatura lumii văzută prin ochiul francez sau întorcând ecvația spiritul francez răspândit cu o monotonă strălucire pe întreg globul. Pentru Goethe „Weltliteratur“ e un complex de nițăți vii cari se înrăuresc și se amestecă rodnic crescând una pe cealaltă, un complex din care țâșnesc înălțimi ce reprezintă esențialul versurilor unități, și valori în care particularul coincide cu universalul într'un nobil echilibru. Acest gen „literatură universală“ se începe conștient cu el, olimpicul vânzător al tuturor armoniilor. Goethe, care nu ca un primitiv și înțelept ca un zeu nu s'a ferit de nici o influență asupra sa, înrăuresc la timpul său aceeași putere cu care a asimilat. Imitanticii din Anglia, Franța, Italia, Germania, devin cei dintâi reprezentanți, cu inimile deschise peste țările, ai acestei literaturi universale sens goethean. Mai târziu când intrat apocaliptic în marele conc

Păpușa din copilărie

„Și cântecul se pierdea în liniștea gerului.

Radu rămase la fereastră, cu nasul lipit de geam, cu mâinile făcute cerc împrejurul ochilor, privind după luminița felinarului ce nu se mai vedea demult învăluită parcă în vraja unui „Bună dimineța” ce se auzea acum departe, tot mai pierdut. Dacă nu i s'ar fi spus că în seara aceasta trebuia să fie cuminte, ar fi plâns ca și astăzi că nu i s'a dat voie să se ducă și el cu colindul.

Plecă tăcut, cu ochii umeziți de păreri de rău strivite în genele lungi, așteptând cu gândurile la Titel, care-i făcuse în necaz după ce terminase de cântat. Din odaia de alături veneau glasuri în șoaptă, lovituri de lucruri goale și din când în când, răsete oprite deodată ca la un semnal.

I se spusese că în astăseară va veni din nou Moș Crăciun.

Iși aminti de poezia care o învățase cu o lună înainte și care — așa îi spusese mama — era mai frumoasă ca a lui Titel. Zâmbi!

Acum îi va face în necaz și va râde de el, pentru că are să vină aci după colind. Mamă-sa chiar îi strigase să nu întârzie mult.

Și când, cu gândurile astea, bucuria îl mângâia pe față, ușa dela intrare pocni, odată cu strigătul lui Titel ce-și anunța sosirea.

Intră în odae. Când văzu pe Radu, se uită la el ca la unul mai mic, pentru că, într'adevăr era cu doi ani mai mare. Se apropie de sobă frecându-și mâinile înghețate. Radu îl admira.

Îi părea rău că nu e tot așa de „mare” să poată să se ducă și el cu colindul și cu săniușul pe coastă „la Bucea”. Toată veselia de adineaori pieri.

Și iar se întristă!

Titel îl privea pe sub gene și aștepta să fie întrebat.

Cum Radu tăcea, începu el:

— Rău îmi pare că n'ai mers și tu. Să fi văzut ce felinar frumos am avut. Era cu electrică.

... Mie mi-a venit partea douăzeci de lei....

...Dar la unchiul Mitică să fi văzut ce brad frumos și ce prăjituri bune ne-a dat.

Radu îl asculta cu lacrimi în ochi. Pentru că îi simți tristețea. Titel urmă:

— Zău, rău îmi pare!... Și lupta cu câinii „ăia” mari dela Domnu Matache. Mai bine că n'ai mers. Ai fi rămas în urmă și te-ar fi mușcat.

...Dar te scăpam noi.

Radu începuse să plângă deabinelea.

— Nu mai plânge. Când vei fi mare ca mine, te duci și tu. Nici eu n'am fost când eram de seama ta.

Asta era adevărat. Anul trecut abia, când avea cinci ani, Domnul Iorgu Mușetescu, l'a lăsat întâia oară cu colindul, incredințat că un copil nu trebuie ținut numai în casă. Așa era părerea Domnului

și Rușii, și severe, cețoase popoarele nordice, literatura universală visată de Goethe devenea o impresionantă realitate istorică. Cercul ei geografic e și astăzi în continuă creștere, ca o undă vastă pornită nu se știe din ce centru într'o apă misterioasă.

LUCIAN BLAGA

Iorgu. Nu tot la fel erau principiile Domnului Costea Iordăchescu — tatăl lui Radu — în educația copiilor.

De multe ori avuseseră discuții când, ca vecinii, treceau drumul unul pe la altul, omorând timpul cu câte-o partidă de table.

Bineînțeles la aceste discuții luau parte și cucoanele, așa că de cele mai multe ori părerile erau împărțite în patru.

Uneori, cucoana Cecilia — mama lui Radu — se plângea că băiatului îi place să stea mai mult singur și parcă ar fi tot bolnav.

Iar domnul Costea îi răspundea râzând:

— Are „fire” de învățat!

Și așa, s'au trezit Titel și cu Radu împreună.

Acum, cele două familii făceau, ca și'n alți ani, pomul de Crăciun.

Cumpăraseră fiecare daruri ce credeau — de altfel așa cum doreau și ei — că se potrivesc mai bine cu sufletul copiilor, iar pe nepotul cucoanei Ceciliei, îl îmbrăcaseră în Moș Crăciun.

Mamele aranjaseră toată ziua și când totul era gata, deschiseră ușa.

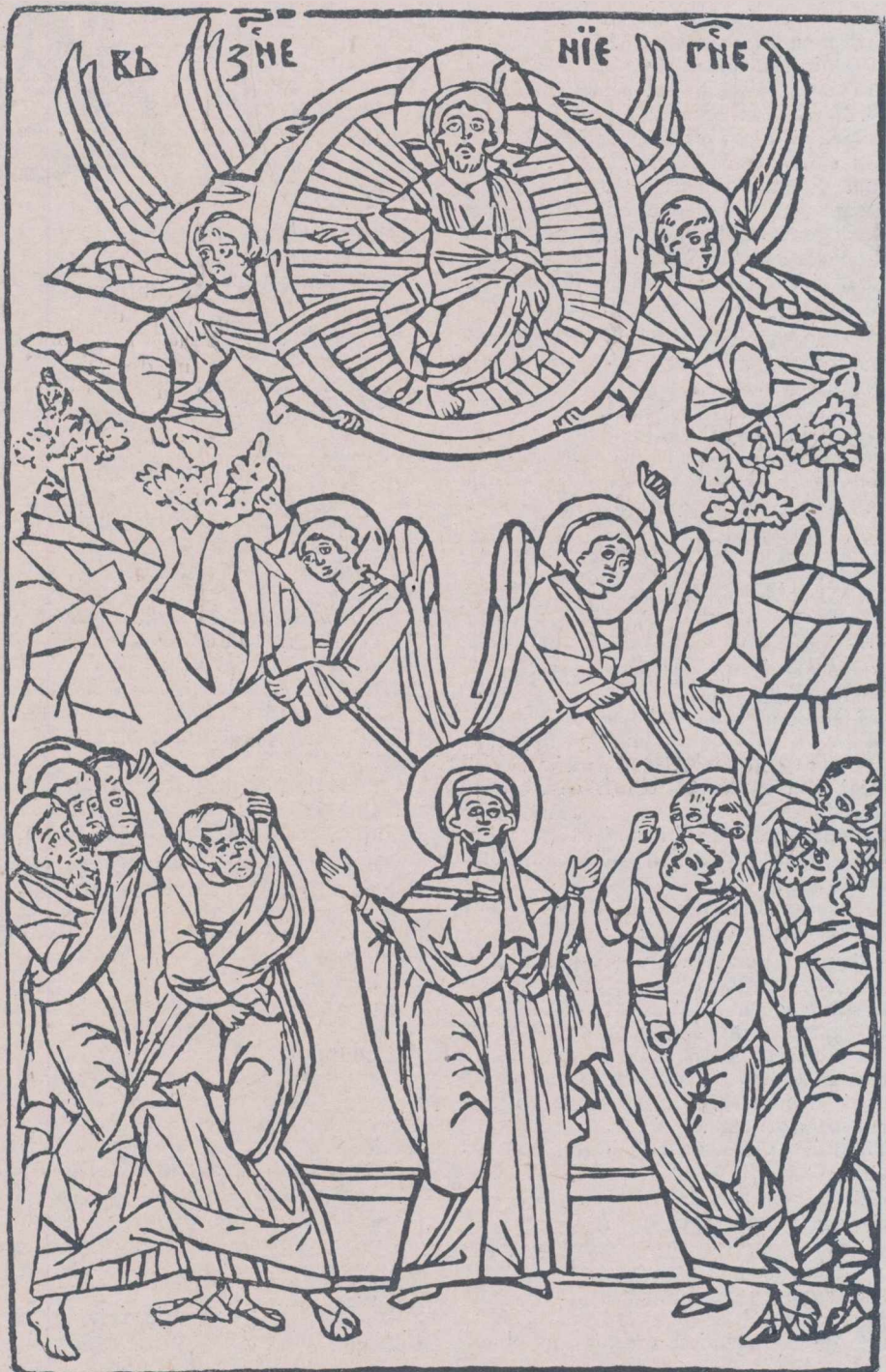
Privirile copiilor sburau pe fiecare creacă a bradului, lunecau în jos pe mășuța încărcată cu tot felul de cutii, se opreau câteodată pe câte-o jucărie care le plăcea mai mult.

Lumina din cameră era stinsă. Lumânările aprinse din pom aruncau pe pereți, umbre.

Fură așezați lângă pom. Nu știau decc, dar simțeau că trebuie să fie cumiți.

Totuși Titel, zărind un naimușoi așezat în vârful bradului, începu să rădă.

Când se uită la mamă-sa, o văzu serioasă și înțelese că trebuie să tacă.

INALȚAREA DOMNULUI Din Triod-penticostar-slavonesc (1550)
După Bibliografia românească veche de Ioan Bianu și Nerva Hodos

